

**Disputatio de subiecto morbi : in qua ... praeside ... Andrea Planero ... /
respondebit, M. Iacobus Zvvinggerus.**

Contributors

Zwinger, Jacob, 1569-1610.
Planer, Andreas, 1546-1607.
Gruppenbach, Georg, -1610

Publication/Creation

Tubingae : Excudebat Georgius Gruppenbachius, Anno 1585.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/fbyjxsu5>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Disputatio

DE SVBIECTO MORBI:

IN QVA,

D. O. M. A.

PRÆSIDE CLA-

RISSIMO VIRO ANDREA PLANE-

RO ATHESINO, DOCTORE ET PROFESSORE

artis Medicæ in Academia Tubingensi celeberrima, Præ-

ceptore suo summa fide & obseruantia colendo:

16. Calend. Ianuarij, hora septima matu-
tina, in Medicorum Auditorio,
exercitij causa respon-
debit,

M. IACOBVS ZVWINGGERVS
Schorndorffensis.

T V B I N G A E,

Excudebat Georgius Gruppenbachius.

Anno 1585.

26

B 59

Dispositio

RECEIVED

BRASSIDE CLA

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

RECEIVED

DISPUTATIO de subiecto morbi.

QVAESTIO.

QUAM GALENVS IN LIBRO DE DIFFERENTIJS SYMPTOMATUM, morbum ἐν προσθέσειως seu πᾶσι & physicum, definiens, dicat, νόσημα esse διαθεσιν πρὸς φύσιν τῶ σώματι & : non immeritò quaeritur, utrum corporis tantùm animati sit morbus, an verò partes etiam quaedam inanimatae in humano corpore possint subijci morbo, sic ut rectè dicantur aegrotare & laborare morbo.

Thema I.

Aliàs Medici tres illas πρὸς φύσιν διαθέσεις, nempe morbum, causam morbi & symptoma distinguunt ratione trium rerum, quae in corpore hominis deprehenduntur. Nam morbū adscribunt ipsis partibus solidis animatis, ut venis, arterijs, nervis, ligamentis, carni, visceribus, ossib. & reliquis: et quae animata non sunt, cuiusmodi existunt Spiritus, humores, & alia, utcunq; in corpore contineantur, morbo laborare negant.

2. Causam morbi adscribunt ipsis contentis, quae ratione, qua animata non sunt, morbo participare nequeant: sed nihilominus qualitatibus suis πρὸς φύσιν vel quantitate, vel corruptione etiam totius substantiae, causa fiunt morborum, adeò ut pleriq; morbi propter ista contenta, eorumq; vitia, corpora hominum exerceant.

3. Functionibus & ἐνεργείαι: partium adscribunt symptomata, ut quae nihil aliud sunt, quàm ipsae laesiones ἐνδργεῶν, quod praesertim toto primo genere symptomatum perspicimus: quanquam etiam reliquae duae differentiae symptomatum ad la-

sionem ἐνδρυσίῳ, tanquam effectus quidem illius lésionis, referri possunt & debent: cum non oboriantur & existant in corpore, si non præcesserit læsio alicuius ἐνδρυσίῳ partis. Et sic videtur, quòd in Spiritibus & humoribus nò sit morbus: sed tantum habitus ille πρὸς Φύσιν còueniat partibus solidis & continentibus.

4. Veruntamen nihil obstat, quò minus cum sanitatem tum morbum etiã nominatis modò contentis adscribamus. Etiam si enim animata nò sunt, nec actionem aliquam animatam exercent, cuius solius impeditio, ut videtur, sit morbus, liberum autem exercitium sit sanitas: tamen sunt in corpore animato, eiusq; ἐνεργείῳ sunt cum materia, tum instrumentales causæ, tum obiecta, in quæ partes animata actionem suam dirigunt.

5. Sic namq; sanguis κτ' Φύσιν affectus, materia fit nutritionis solidarum partium, ut quem certa alteratione in suam substantiam commutare soleant. Si autem is πρὸς Φύσιν se habeat, tum aut omninò non, aut deprauatè & vitiosè corpus nutritur, ut in hydrope, καχεξία, scabie, & alijs vitijs apparet.

6. Iam motionum & sensuum instrumentales causæ sunt ipsi spiritus, partibus corporis implantati & influentes, qui si etiam κτ' Φύσιν sese habeant: Utiq; sensuum organa cæteris paribus sua percipere obiecta, & artus ac membra corporis mouere & agitare possunt musculi. Sin autem grauis quedam affectio ipsos Spiritus opprimat: tum sensuum ἐνεργείῳ, tum practicos quoque membrorum motus impediri constat.

7. In genere, contenta ipsa sunt obiecta & patientia corpora, in quæ suam actionem agentes particula solida dirigunt, quam etiam exercere valent, si κτ' Φύσιν, & ritè disposita fuerint illa patientia: si aut vel qualitate vel quantitate contra naturam se habeant, tum actionem suam p. oducere amplius non possunt.

8. Siquidem omnium agentium naturalium, ex quorum numero etiam sunt solida ac continentia humani corporis particula,

cula, determinata est conditio & vis respectu patientium: nec agere quoduis potest, nisi certa mensura, recta quoque qualitate, tempore, loco, modoque sit præditum, id quod patitur. Vnde præclare Aristotel. lib. 2. de generatione animal: dicit: Calorem etiam seminalem non ex qualibet seminis parte carnem aut os facere, nec quolibet modo aut tempore, sed ex materia apta, & ut aptè, & cum aptè effici potest.

9. Quod si nullam prorsus cum viuente & animato corpore connexionem haberent, utique morbum & sanitatem contentis illis non adscriberemus. Quia verò in ipso corpore viuente suum esse retinent, & aliquo modo etiam ipsius partes dici possunt: atque insuper illis καὶ φύσιν habentibus, corpus animatum ἐνεργείας suas prestare potest: πρὸς φύσιν autem illis affectis, easdem exercere amplius & producere nequit, etiamsi ipsum corpus per se non laboret: profecto non sine causa talibus etiam contentis, cum sanitatem tum morbum adscribere oportet.

10. Ac quod contenta illa πρὸς φύσιν affecta, non tantum sint causa morborum, qui reuera in solidis & in continentibus partibus, tanquam proprio subiecto, semper consistant, hinc etiam perspicitur: quoniam fieri potest, ut continentia ipsa sint sana, & nihilominus tamen ἐνεργεία impediatur propter vitium contentorum: sicuti hoc testatur ipse etiam Galenus, lib. 1. Epid. Comment. 2. part. 46. ubi sic scribit.

11. Mementote uniuersum opus concoctionis τῆ νοσήματι, in alteratione humorum consistere. Nam in particulis solidis est facultas, ut possint concoquere: unde si solidæ particula fuerint sanæ: tunc perficitur concoctio, quæ fit in humoribus: si autem & hæ ipsæ particula solidæ egrotauerint, ὡς: ὅταν γένηται αὐτὰ ταῦτα, supple σερεῖα σώματα νοσῶσι, & sic potentia illorum laborauerit, & morbus sit receptus in habitu: tunc ille morbus extremum adfert periculum.

12. Ex quibus Galeni verbis promptum est colligere, quòd contenta nò tantùm habeant causam morbi, sed etiam morbum. Dicit enim concoctionem $\nu\omicron\sigma\eta\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$, consistere in alteratione humorum: Vbi autem est concoctio morbi, ibi est morbus. Deinde cùm dicit, si autem $\&$ hæc ipsa solida ægrotauerint, præsupponit ali's continentia posse esse sana, $\&$ tantùm $\delta\nu\omicron\kappa\epsilon\alpha\sigma\iota\alpha\mu$ esse in humoribus contentis. Tertio cùm dicit, morbum tantò grauiorem esse $\&$ cum maiore periculo coniunctum, si etiam ipsa solida corpora ægrotauerint, non tantùm humores: subindicat leuius esse periculum, si tantùm in humoribus $\delta\nu\omicron\kappa\epsilon\alpha\sigma\iota\alpha$ quædam sit oborta.

13. Atq; Aristoteles etiam morbidum sanguinem dicit, cùm lib. 3. de hist. animal. cap. 19. menses in mulierib. appellat $\nu\epsilon\omicron\sigma\kappa\eta\delta\omicron\varsigma$ $\alpha\mu\alpha$, vitiatum ægrotumq; sanguinis genus: Et eodem in loco, determinans de quouis sanguine dicit: $\upsilon\gamma\iota\epsilon\varsigma$ $\alpha\mu\alpha$ esse sapore dulce, colore verò rubrum: sed deteriore sanguinem, η $\phi\upsilon\sigma\epsilon\alpha$, η $\nu\omicron\sigma\omega$ nigriorem esse, $\&$ sanguinem præ nimia cruditate humescere, sic vt sudor cruentus promanet, idem autor lib. 3. de partibus $\&$ causis animal. cap. 5. memoria prodidit: cui pulatur etiam Gelenus, lib. 3. de causis symptomatum.

14. Porrò non vt duo sunt agens $\&$ patiens, continens $\&$ contentum: ita etiam duæ sunt $\epsilon\upsilon\epsilon\gamma\epsilon\alpha$, cùm continentia agunt $\&$ contenta patiuntur: sed vna ad numerum est $\epsilon\upsilon\epsilon\gamma\epsilon\alpha$, quæ est $\&$ dicitur actio, quatenus ab agente $\&$ partibus solidis ac continentibus excitatur, item passio, quatenus in contentis, tanquam in patiente $\&$ mobili subiecto recipitur $\&$ imprimitur. Vnde liquet certè, quòd vt perfectè $\epsilon\upsilon\epsilon\gamma\epsilon\alpha$ editur, $\&$ sic sanitas adest corpori, quando $\&$ agens agit, vt agere debet secundum naturam, $\&$ patiens ab illo agente, vt pati naturaliter debet, patitur: ita contra morbus existit, $\&$ $\epsilon\upsilon\epsilon\gamma\epsilon\alpha$ impeditur, vel quando agens ipsum, vt secundum naturam debebat, agere non

non potest: vel quando patiens subiectum actionem agentis non in se recipere, & sic non hoc, quod secundum naturam pati debebat, pati potest.

15. Quod si iam id quod ἐνέργεια primò impedit, est morbus, vitium autem & affectio πρὸ φύσις in contentis ἐνέργεια impediatur: cum propter illam pati non possint, id quod secundum naturam pati debebant à continentibus, impedita autem passione sua, actionem quoque continentium impediunt: cum ubi non sit passio, ibi non sit actio, ubi nec actio nec passio, ibi ἐνέργεια nulla: euincitur, in contentis quoque esse morbum.

16. Et quanquam hoc discrimen sit statuendum, quod proprio vitio continentium, actio primùm seu πρῶτως, passio autem δευτέρως secundario loco: similiter proprio contentorum vitio, passio πρῶτως, secundario autem loco actio, impediatur: etsi, inquam, hoc sit discrimen inter vitia contentorum, & vitia continentium, respectu partium vel rationum ἐνδργείας: tamen in hoc non differunt, quod ἐνέργεια ipsa, ex actione & passione composita quasi, tam contentorum, quam continentium vitio & affectu impediatur.

17. Unde quàm morbus dicitur, si proprium vitium continentis, actionem eius impediatur, ut si δυνάμεισιν grauis occupet ipsas venas, ob quam sanguinem gignere nequeant, tam profectò morbus dici poterit. si proprium contentorum vitium passionem eorundem impediatur: (ut si succus ipse in sanguinem conuertendus, corruptus fuerit & διαφθορῆσιν laboret, ut à venis alterantibus non hoc pati possit, quod secundum naturam pati ab illis deberet:) quia utroque modo ἐνέργεια, quæ subiecto & ad numerum una est, impeditur.

18. Neque hic aliqua est prærogatiua agentis præ patiente, quod ad ipsam ἐνέργεια exercendam attinet (licet aliàs omne agens præstet patienti, & partes continentis, ceu animata, di-

gniores sint contentis, corporibus inanimatis) non, inquam, respectu excitandæ ἐνεργείας aliqua est prerogatiua agentis præ patiente: cum tam patiens quam agens ad ἐνεργείαν unam, animatam & naturalem exercendam necessario & ex æquo concurrat & requiratur: ac tam ἐνεργεία nulla excitetur, si impedita sit passio, quam nulla est, si impedita sit actio: quemadmodum tam impeditur combustio, si non adsit subiectum combustibile seu καυσὸν, quam si non adsit καυσινόν, seu ignis.

19. Quare nihil certè causæ est, cur tum morbus appelletur potius, si agens proprio vitio agere non possit (ubi tum secundo quasi loco impeditur passio patientis) quam si ipsum patiens proprio vitio laborans, actionem agentis in se recipere, & sic non pati potest, quod secundum naturam pati debebat, ubi tum similiter secundo quasi loco impeditur actio agentis, ut quæ sine patiente esse non possit.

20. Neque existimandum, naturales, de quibus loquimur, ἐνεργείας simpliciter produci & excitari ab ipsis partibus continentibus, solidis & animatis, ut quasi ventriculus solus concoctionis vel confectionis chyli munus exerceat, hepar aut venæ seipsis tantum sanguinem gignant, renes serosum excrementum attrahant, intestina feces & alui excrementa expellant, & reliquæ particule animati corporis, solitariè & seipsis tantum ἐνεργείαν exercent: cum ad omnes illas naturales ἐνεργείας exercendas, patiens habile & idoneum subiectum requiratur. Quod si non sit, tam non excitatur ἐνεργεία, quam non editur illa, si agens non esset, aut, ut ageret, habile non existeret.

21. Sed hoc tantum statuendum, singulis animati corporis particulis certam vim & facultatem, certam actionem exercendi, tributam concessamq; à natura esse, (sicut luculenter hoc Galenus in libris de usu partium ostendit) & eam tum excitari, si præsto etiam fuerit habile patiens & idoneum subiectum, quod

quod tali modo à mouente moueri, & agentis actionem in se recipere, & sic pati queat, quemadmodum alias etiam in magno mundo certæ rebus ad agendum δυνάμεις viresq; sunt indita, qua etiam suam actionem exerunt, si habilia patientia subiecta contingant.

22. Cæterum motus, quos patiuntur contenta, sunt quatuor, totidem scilicet, quot numero dicuntur esse facultates naturales: quibus morbo affectis, actiones earum aut deprauata, aut imbecilles, aut nullæ sunt, ut liquet ex 3. de causis symptom: ut ergo partes solidæ & continentæ, attrahere, retinere, alterare, & expellere aliquid sua vi possunt: ita contenta attrahi, retineri, alterari & expelli possunt.

23. Atq; ut tum sanitas existit ipsorū continentium, quando facultate sua attrahere, retinere, alterare & expellere possunt: cum aut non possunt, facultas eorū agendi laborat, & ipsis morbus primò inest: ita si contenta ex semetipsis vel attrahi, vel retineri, vel alterari, vel expelli secundum naturam possunt, sanitas est in ipsis. Si verò hos motus sustinere & recipere non possunt, morbus ipsis contentis inhaeret, & πῶτος vitio contentorum ἐνέχεται animata impeditur. Et sic morbus existit non in continentibus, sed contentis.

24. Quòd autem etiam ipse Galenus causas symptomatum, quæ nimirum sunt ipsi morbi, distinguat in vitia contentorum, & vitia continentium, colligitur ex lib. 3. de causis symptom. cap. 1. ubi sic scribit: Nosse oportet, an ventriculus nō concoxerit, ob vehementem concoctricis facultatis imbecillitatem, an ob immodicam copiam, an ob prauissimam aliquam ciborū qualitatem. Quod enim ex cibis oritur symptoma, facile emendatur, & quæ sequuntur.

25. Proinde si omnem penitus morbi rationem à contentis auferamus, tunc alterutrum horum duorum absurdorum nobis

erit concedendum, nimirum ut aut dicamus, symptomata in corpore hominis oboriri, eiusque ἐνδρῆσας impediri posse, nulla existente morbo, quod ab omni ratione alienum est: cum morbus sit hoc primum, quo impeditur ἐνδρῆσας, & symptoma sine morbo, quemadmodum umbra sine corpore, consistere nequeat: aut, ut dicamus, partes solidas & continentes sanas, & nulla δυνάμεισιν affectas, agrotare tamen & laborare morbo propter impeditam ἐνδρῆσας, quæ impedita scilicet est contentorum vitio, quod similiter est absurdum.

26. Neg, ipsas partes solidas morbo laborare dicere possumus, si propter vitium tantum contentorum suas actiones non exercent, cum morbus sit διαθεσις & habitus eius, in quo inest. Sed in ipsis solidis & continentibus non inhaeret ex hypothesi διαθεσις præter naturam, & contenta ad corpora eorum non pertinent, sed sunt aliquid ab ἐσσιᾷ continentium distinctum. Quare si neg, continentibus, neg, contentis insit morbus, & tamen morbus sit aliquis propter impeditam ἐνδρῆσας, sequitur, morbū et accidens aliquod esse sine subiecto, quod est impossibile.

27. Nec est, quod affirmemus, in contentis, cum actio quandoque continentium impeditur, esse causam morbi, morbum aut ipsum simpliciter corpori toti adscribendum: cum omnis morbus, etiam uniuersalis, certum aliquod πρῶτον δεικνὸν sibi vendicet. Ac si quandoque causam morbi partium solidarum & continentium, continent in se, ipsa contenta πρῶτον φέρει sic affecta: nihilominus ipsa morbida διαθεσις ipsis continentibus, tanquam qualitas quædam & certum accidens inest & inhaeret, quam etiam à causa, quæ in contentis est, separare & distinguere oportet.

28. Porro morbum prorsus adimenes ipsis contentis, morbos quosdam è medio tollere coguntur, qui omnium tamen confessione pro morbis habentur. Sic namque febres putridæ & spirituales pro morbis habere & defendere non possunt: cum sanguis
in cor-

in corde πρῶτον sit δειλὸν putridarum, quemadmodum & Ephemerae spiritus, & hectica solida cordis substantia, etiam ipso autore Galeno, & consentientibus reliquis medicis. Vnde si morbus seu febris tantum sit in solidis, necesse erit, omnem febrim hecticam esse.

29. Contagium hoc caloris, quo solida partes etiam afficiuntur à calida intemperie contentorum, non est febris, sed calor tantum quidam symptomaticus & affectio καὶ χέσις, quae finita febre cessat quoque & soluitur. Atque ut calor hecticae febris, specie differt à calore putrida: ita calor putrida differt ab eo calore, quem efficit in solidis, qui febris non est, sed καὶ χέσις affectio quadam seu πάθημα, nempe siens quidam praeter naturam calor, non autem factus seu perfectus.

30. Quod si in contentis, spiritibus nempe & humoribus, febres subsistere possunt, sicuti certè illa harum sunt subiecta & δειλὸν, manifestum, quod etiam aliae δυσκρασίαι ac corruptiones, quae cum in humoribus tum spiritibus, (cum ratio nulla dari possit, ob quam una potius, ut febrilis, quam alia quavis δυσκρασία pro morbo haberi possit) excitantur quandoque, pro morbis eorum haberi debeant: & sic non solum continentibus, sed etiam contentis cum sanitatem tum morbum adscribendum.

31. Ac huiusmodi contentorum morbi ad genus duntaxat ἐνεργητικῶν naturalium pertinent: cum in his tantum alterum sit continens, alterum autem contentum, & illud agere, hoc verò pati soleat, qua actione & passione una ἐνεργεια animata, seu naturalis tantum editur. In genere autem sensitiuarum & practicarum ἐνδργητικῶν consistui non possunt: cum ad has exercendas non concurrat continens aliquod & contentum: sed ἐνεργεια simpliciter organis talibus adscribitur. Et hinc ut sanis illis sensationes, motusque arbitrary eduntur: ita πρὸς τούτοις illis affectis, morbus existit, quo ἐνεργεια illa simpliciter laesa sunt et impedita.

32. Obseruandum duplici modo contenta πρὸς Φύσιν affecta impedire posse actionem continentium corporum: uno modo generatim, quatenus opus nutritionis impediunt, vel totius corporis, si in maioribus vasis contenta illa πρὸς Φύσιν affecta consistant: vel certe alicuius particule, in qua vitata illa contenta herent, ut si lapis sit in vesica, aut lumbrici in intestinis, aut pus in thorace & pulmonibus, aut alia quedam in alijs particulis πρὸς Φύσιν contenta, quæ earū nutritionem impediunt, & temporis mora, si diutiùs in ijs consistant, vel deteriore in se habeant affectionem, vicinas quoq; particulas in consensum trahunt, & earum ἐνέργειαν labefactant.

33. Alter modus, quo πρὸς Φύσιν affecta contenta, actionem continentium impediunt, est specialis omnino: siquidem impeditio illa in specie refertur ad actionem agentis, quam in se recipere debebat, eam autem non recipiendo, impediunt etiam actionem agentis: cùm si nulla sit passio, nulla etiam possit esse actio, ut ex superioribus liquet.

34. Nihil prohibet, quò minus interdum duos morbos constituamus, unum adscribentes contentis, alterum continentibus: ut si cum hectica copuletur & societur etiam febris putrida, quod accidere posse Gal. in lib. de differ. febrium testatur: aut si ventriculus propria δυσπραξία laboret, ut frigida, & simul in eo contineantur deprauata esculenta, quæ concoqui & in chylum etiam à sano aliàs ventriculo conuerti non possunt.

35. Interdum contentis adscribimus morbum, continentibus verò symptoma seu affectionem per συμπτώματα & κτ' ἄλλοις, id quod in febribus putridis & spiritalibus accidere solet, aut si in vesica contineatur grumus sanguinis, vel in utero semen corruptum, ubi ἐνέργειαν illorum vasorum impediri constat propter vitium contentorum, quod sua prauitate etiam alterat leuiter ipsa corpora eorum.

Inter-

36. Interdum contentis adscribimus symptoma, continentibus verò morbum, ut si calidius astuansq; hepar calorem quoq; venis, quas continet, cōmunicet, easq; inflammet: sic tamen, ut ardor ille venarum restinguatur, quamprimùm hepatis φλόγῳσι deferbuerit: & sic in venis symptomaticus tantùm & κῆρ ῥέσιμ cōceptus fuerit calor: aut si arteria ἐκλεκῶς calentes, κῆρ ῥέσιμ etiam calefaciant spiritus vitales, quos in se continent.

37. Ut ἀπὸ λῶς contentis adscribamus causam tantùm morbi, sic ut non ipsa etiam egrotent, & continentibus morbum, fieri vix posse videtur: cū necesse sit in hoc casu stabilem esse affectionem in contentis, quæ sic etiam continentium substantiam alteret & immutet. Si aut̄ ita stabilis in ipsis est affectio, morbida certè erit, atq; sic duos morbos statuere oportet, unum cōtentorum, alterum continentium, licet prior posterioris sit causa.

38. Ut in præscriptis modò casibus, causam morbi à morbo ipso distinguere liceat, considerandum primò, quòd si duo fuerint morbi, unus contentorum, alter continentium, utrum eiusdem sint speciei vel generis, an verò alius morbus sit in contentis, & alius in continentibus. Ut si uterus à sua sede dimotus sit, & insuper menstruum corruptū in eo contineatur, qui duo morbi specie discrepant: posterius hoc si fuerit, tum neuter alterius erit per se causa, sed quisq; suam propriam habebit per se causam, atq; tum facilis etiam est discretio, ut cū morbos à se inuicem, tum etiam ipsos à suis causis distinguamus.

39. Sin duo illi morbi sint eiusdem speciei, considerandum, qui prius infestauerit, quod ex causis antecedentibus & externis cognosci potest: hunc enim posterioris causam constitues, & prioris aliam requires causam. Veluti si calidi & acres fuerint humores in venis, qui suum calorem iam ἐκλεκῶς venis ipsis communicauerint: itaque acres illi & feruidi humores causa sunt coniuncta posterioris morbi: nempe caloris venarum, atq; ydem

calidi & acres humores, ceu alter morbus, causam habebunt ante se, puta acrimoniam chyli, unde prognati sunt.

40. Neq³ calor hic & acrimonia ipsorum humorum erit morbus ipsorum continentium: cum ipsis non inhaereat, morbum verò ceu διάθεσις parti, cuius dicitur esse morbus, inherere oporteat, sicuti albedo inest parieti, & animo virtus vel scientia. Similiter neq³ ipsa acrimonia & feruor humorum erit morbus ipsorum humorum ceu contentorum: cum calor iste sit ex tertio qualitatis genere, morbum verò in primo collocari oporteat: sed causa morbi humorum erit ille calor: morbus autem tunc ipsorum humorum erit qualitas quaedam & διάθεσις, ab acrimonia & feruore in ipsis humoribus existente causata & excitata.

41. Atq³ in hoc primo casu non solum morbum à causa oportet distinguere: cum in curatione alia causa conueniant, alia morbo ipsi accommodentur: sed oportet etiam rationem causae distinguere: cum una ad numerum res, ut feruor & acrimonia, duos morbos excitare possit, unum in contentis, alterum in continentibus. In contentis quidem, quatenus ipsis inhaeret, in continentibus verò propter contagionem.

42. Quod ad alterum casum attinet, deprehendes contentis inesse morbum, continentibus autem symptoma: si sublata cruditate aut prauitate contentorum, ilicò continentia suas ἐνδρῦταις exercere possint: Ut, si per vomitum reiectis prauis esculentis ingestis antea, ilicò ventriculus concoquere incipiat, quam ἐνέργειαν autem intermisit, quamdiu in ipso eiusmodi praua esculenta continebantur. Tunc enim contenta, quia pati non poterunt, impediuerunt etiam actionem continentis corporis, & agentis ventriculi.

43. Et hoc nosse praesertim ad curationem pertinet: siquidem sublato contentorum vitio per medicamenta alterantia aut euacuantia, nihil est quod moliaris amplius: cum sponte conti-

continentium illa κτ̄ χείρ̄ affectio solvatur & cesset, sic ut nulla peculiaria requirat & desideret auxilia: quemadmodū aliās etiam fieri solet, si in diuersis partibus, ubi una alteram non continet, excitentur affectus, quorum alter sit primogenius, alter per συμπαθεαυ tantum, ubi tum etiam illo sublato, hic si tantum κτ̄ συμπαθεαυ fuerit, sponte soluitur, & cessat. Veluti statim cessat dolor capitis, excitatus ab aruginosa bile in ventriculo contenta, quamprimū per vomitum excreta illa reiecta q̄ fuerit, ut in lib. de locis aff. Galenus docet.

44. Sin, quod in tertio casu fieri solet, continentibus insit morbus, contextis autem symptoma, quod cognosces, si non proximè præcesserint causa antecedentes & externa, qua cruditate aut prauitatem in illis excitare potuerunt: tum succurres primū & per se affectui continentium, contenta verò curabis minus, si non valde grauis aut diuturnus fuerit continentium morbus, sic namq̄ vitio continentium sublato, sponte etiam affectio κτ̄ χείρ̄ in contentis soluitur.

45. Quòd si vehementior fuerit δυσναοία continentium, aut diutiùs durauerit: tum, quia propter mutuam illam contagionem vehementius alterata erunt ipsa contenta, utiq̄ ipsis ceu agrotantibus iam, & non κτ̄ χείρ̄ tantum laborantibus, priuatim succurres, quod idem faciendum in secundo casu. Quibus perspicì potest, præsentem, quam absoluimus modò, de contentorum morbis, questionem, non tam in δεωρία, quàm potius in πράξι locum vsumq̄ habere: sicuti hoc plenius ex 3.

Galenì de symptom. causis libro cognosci potest.

F I N I S.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

Faint text, possibly a signature or a date, located near the bottom center of the page.